

HYBRIDUTREDNINGEN

Ska IFK Göteborg införa hybridårsmöten?
Ett diskussionsunderlag

Anders Almgren
Hans Rothenberg

Fundera över frågan om årsmötesformat i lugn och ro. Vi har tid på oss att fatta ett klokt beslut.

* * *

Den här utredningen är gjord på uppdrag av IFK Göteborgs styrelse, efter årsmötesbeslut av föreningens medlemmar i mars 2022. Den är gjord ideellt, men efter bästa förmåga.

Undertecknad tar ensamt ansvar för eventuella brister, men vill särskilt uppmärksamma Hans Rothenberg för ovärderliga bidrag i arbetet. Detsamma gäller medlemmarna i stadgegruppen: Kent Olsson, Tore B Carlsson, Olof Myhrman och Peter Brandt.

Ett stort tack ska även riktas till alla er övriga som på olika sätt bidragit i utredningsarbetet – inom och utom föreningen. Tack.

Anders, 2022-11-21

INNEHÅLL

Sammanfattning	1
Utredarnas förslag	2
Förslag: Inför hybridårsmöte på prov	2
Resonemang	2
 Hybridutredningen.....	 5
Uppdrag	5
Ansvar och formalia.....	5
Utgångspunkter	6
Underlag	6
 Frågor att utreda.....	 7
 Om digitala årsmöten	 8
Erfarenheter från digitalt årsmöte 2021	8
Case: Hybridårsmöte med Suffra.....	8
 Årsmötesformat: Hybridårsmöte vs fysiskt årsmöte	 12
Exkluderande faktorer: Teknik respektive bostadsort	12
Lockar hybridårsmöte fler deltagare?	13
Kostnad	14
Stärker hybridårsmötesformatet demokratin i praktiken?.....	14
Demokratiska strukturer – ”slentrianröstande” och social kontroll	15
Risken för röstfusk och extern påverkan	16
Symboliska och sociala värden av årsmöten	18
Tekniska problem	19
Alternativa sätt att stärka demokratin	19
 Bilaga 1: Förslag på stadgejustering	 21
Bilaga 2: Om kommande beslut.....	22
Bilaga 3: Hybridmotion 2021, styrelsens utredningsförslag 2022	23

SAMMANFATTNING

I den här rapporten föreslås att IFK Göteborg inför hybridformat vid föreningens årsmöten. Innebörden är att deltagande ska kunna ske antingen genom att vara på plats fysiskt, eller digitalt genom nätuppkoppling. I förslaget ligger en provotid om två år. Vidare föreslås att föreningens stadgar justeras för att reglera olika årsmötesformat (fysiska, helt digitala, hybrid), samt att vi förstärker vissa skrivningar för att skydda centrala värden i föreningen.

Denna sammanfattning ger en övergripande bild av hur utredningen genomförts. Nästa kapitel – "Utredarnas förslag" – beskriver förslaget samt vårt resonemang. I resterande delar beskrivs underlaget utförligare, för att ge intresserade medlemmar möjlighet till fördjupning.

Materialet ska ses som ett diskussionsunderlag för styrelse och medlemmar, inte som "en sanning". Frågorna är snåriga och ofta möjliga att värdera på olika sätt. Vi uppmanar alla att läsa kritiskt och tänka själva. Det formella förslag som medlemmarna röstar om i mars 2023, tas fram av styrelsen och presenteras tillsammans med övriga årsmöteshandlingar.

* * *

Frågan om införande av hybridårsmötesformat i IFK Göteborg, väcktes genom en medlemsmotion till årsmötet 2021. Efter olika turer beslöt årsmötet 2022 att tillsätta en utredning på ämnet (bilaga 3).

I utredningsuppdraget låg bland annat att ge ett underlag inför beslut i mars 2023 samt att, vid behov, föreslå nödvändiga stadgejusteringar. Huvudansvaret gavs av styrelsen till Anders Almgren, som tog hjälp av Hans Rothenberg och en särskilt tillsatt stadgegrupp (s 5).

Utredarna inledde med att kartlägga ett antal frågor som vi ville ge perspektiv på (s 7). Exempel var de effekter på demokratin som tekniken skulle ha: Hur skulle hybridårsmöten fungera rent praktiskt (s 8)? Skulle fler medlemmar kunna delta, eller skulle tekniken utestänga vissa (s 12)? Hur skulle möjligheten att uttrycka sin åsikt eller möjligheten att följa en debatt, påverkas av både fysiskt och digitalt deltagande (s 14)?

Även andra frågor studerades. Vad skulle webbaserat röstande kunna innebära för hur frågor bereds och mobilisering sker bland medlemmarna (från s 15)? Kan det finnas en ökad risk för röstfusk eller extern påverkan (ss 16-17)? Vilka kostnader är förenade med reformen (s 14) och skulle symboliska och sociala värden av det fysiska mötet mellan klubbledning och medlemmar äventyras, om årsmötena digitaliseras (s 18)? Slutligen undersöktes även alternativa sätt att stärka demokratin (s 19).

För att få perspektiv på frågorna användes ett brett underlag. Som exempel sattes fyra referensgrupper med representanter för medlemmarna upp. Tre föreningar med olika erfarenhet av hybridfrågan kontaktades. Formella förutsättningar diskuterades med Riksidrottsförbundet och tekniska aspekter med Internetstiftelsen. En leverantör av tekniska lösningar för hybridårsmöten kontaktades för en demonstration. En genomgång av de aktörer som bidragit finns på s 6, skrivna källor länkas ibland i fotnoter.

Utredarnas ambition har varit att presentera ett underlag dels för valet av årsmötesformat och dels för att kunna ta ställning till behov av regleringar i stadgarna. Vi hoppas att medlemmarna upplever att vi gett dem de förutsättningar de kan begära.

UTREDARNAS FÖRSLAG

Nedan presenteras utredarnas förslag, tillsammans med en redogörelse för hur vi resonerat.

Förslag: Inför hybridårsmöte på prov

- Stadgar föreslås som kan hantera årsmöten i fysiskt, helt digitalt samt hybridformat.
- Hybridårsmöte föreslås som normalformat.
- Styrelsen föreslås, om "skäl föreligger", kunna fatta beslut om fysiskt eller digitalt möte.
- Förändringen föreslås ske med en provotid på två år.

Hybridårsmöte innebär att deltagande kan ske antingen genom att vara på plats fysiskt, eller digitalt genom nätuppkoppling.

Begränsningar

Ingen formatreglering föreslås gällande extra årsmöten, eller årsmöten som återupptas efter bordläggande. Formatet bör i dessa fall vara upp till styrelsen att avgöra, utifrån praktiska och ekonomiska överväganden.

Utredningen tar inte i detalj ställning till hur en eventuell förändringsprocess ska gå till. Vi presenterar dock några förutsättningar i bilaga 2, för att ge en bild av hur det kan se ut.

Resonemang

Förslaget om stadgar som kan hantera olika årsmötesformat, bottnar i att behoven kan variera över tid. Som exempel kan en ny pandemi komma som kräver helt digitala möten. Flexibla och tydliga stadgar ökar förutsägbarheten.

Att föreslå hybridårsmöten som normalformat var inte självklart. Det finns argument både för och emot och åsikterna bland medlemmarna går säkerligen isär. Av det skälet föreslår vi en provotid, som ger medlemmarna möjlighet att utvärdera det nya formatet (se mer i bilaga 2).

Formuleringen om att styrelsen ska kunna fatta beslut om andra format än hybridårsmöte när "skäl föreligger", är avsedd att kunna tolkas relativt öppet. Frågan utvecklas i bilaga 1.

Avgörande för förslaget om hybridformat

Avgörande för att vi gått fram med förslaget om hybridårsmöten, är främst:

Vi bedömer att hybridformatet ökar möjligheten för medlemmarna att utöva sitt demokratiska medbestämmande. Undersökningen tyder på att betydligt fler medlemmar exkluderas från mötesdeltagande genom avstånd till möteslokalen, än genom tekniken (bristande tillgång till smartteknik, låg datorvana, s 12).

Vi tror vidare att tekniken är tillräckligt bra för att göra hybridmöten funktionella. Den demokratiska praktiken – exempelvis möjligheten att delta i och följa debatter – tycks inte hämmas på ett avgörande sätt av hybridformatet. I vissa avseenden tycks tekniken rent av stärka demokratiska värden. Exempel är ökad transparens i omröstningsresultat (s 15). Vid

bedömningen var bland annat samtal med föreningar som tillämpat hybridformatet avgörande.

Utredningen tyder därmed på att den argumentation om stärkt och breddad demokrati, som fördes i motionen om hybridårsmöte 2021, är rimlig. Vi bedömer att de potentiella negativa effekter som finns (se nedan), kan hanteras bland annat genom regleringar i stadgarna.

Ovanstående, tillsammans med det faktum att hybridmotionen bifölls av både styrelse och medlemmar vid årsmötet 2021 (bilaga 3), gör att utredarna nu går fram med hybridförslaget.

Överväganden

Något ska dock sägas om potentiella invändningar mot förslaget, samt behov av regleringar.

En faktor som i hög grad påverkat bedömningen av hybridformatet, är ovissheten kring dess effekter. Det är oprövat i det här sammanhanget för de flesta av oss – och därmed otryggt.

Till en början gällde osäkerheten i hög grad tekniken. Skulle årsmöten i hybridformat verkligen stärka demokratin i praktiken? Här anser vi oss ha lugnats av utredningsresultatet – men tekniken är trots det inte oproblematiske. Det faktum att dess exkluderande effekt potentiellt främst slår mot äldre och mindre välbeställda medlemmar, är kanske det enskilt mest besvärande i hela övervägandet. Vi tror dock att detta kan hanteras (s 12).

Andra osäkerhetsfaktorer är hur förändrade demokratiska strukturer påverkar beslutsfattande i föreningen. Hybridformatet kan inte bara antas innebära att nya grupper av medlemmar närvarar på våra årsmöten. Webbaseringen av både debatt på sociala medier och själva röstandet, kan dessutom leda till ett högre tempo i diskussioner och mobilisering kring olika frågor. Detta befarades, exempelvis i samtal med referensgrupper, kunna leda till att mindre genomtänkta beslut fattas i komplexa frågor (s 15). Resonemang är inte orimligt, men det handlar i så fall om val som medlemmarna gör. Utredarna anser sig inte kunna argumentera mot ett system som vi tror ökar medlemmarnas möjlighet att välja, för att de eventuellt kan "välja fel". Vi bedömer dessutom att befintliga och föreslagna regleringar i stadgarna ger ett tillräckligt skydd mot sådana effekter (s 18).

Även en eventuellt ökad risk för extern påverkan kan lyftas som invändning mot webbaserat röstande. Utredarna konstaterar dock att det redan idag finns regleringar i stadgarna som begränsar den risken (s 18). Med förstärkning av skrivelserna exempelvis kring ägandet av eventuella idrottsAB (bilaga 1), så bedömer vi att risken är hanterad på ett rimligt sätt.

Resonemang fördes vidare om en eventuell försvagning av de symboliska värden som omger IFK Göteborgs fysiska årsmöten. Årsmöten är inte bara föreningens högsta beslutande organ, det är även ett tillfälle då föreningsidentitet och medlemsdemokrati högtidlighålls. Om hybridårsmötet innebär att en större andel medlemmar deltar hemifrån, kan detta urvattnas (s 18). Även det är dock i så fall ett val som medlemmarna gör. Igen; utredarna anser sig inte kunna försvara demokratiska värden, genom att begränsa valfriheten. Som nämndes i referensgruppsamtalen måste det finnas andra sätt att värna det.

Till sist några ord om kostnaden, som också måste ses som legitim att överväga.

Hybridårsmöten är dyrare än fysiska möten. Samtalen med både föreningar som använt hybridformatet och den studerade systemleverantören, tyder dock på att det bör finnas prisvärda lösningar (s 14). I förslaget lämnas emellertid öppet för styrelsen att besluta om annat format, även med ekonomi som grund (bilaga 1). Detta då marknaden kan förändras.

Om beslutet

Vi är medvetna om att den här frågan oroar många. Det är rimligt, för låt oss vara realistiska: En eventuell förändring kommer inte vara friktionsfri.

Genomförs förslaget, så ska alla lära sig en ny teknik på samma gång. Naturligtvis blir det rörigt till en början – men det går över. Snart kommer medlemmar som lär sig snabbt, kunna hjälpa sina kamrater. Över tid kommer nya mötesdeltagare, ha erfarna deltagare intill sig.

Samma sak med risken för tekniska problem. Det kommer rimligen ske någon gång – AIK Fotbolls första hybridårsmöte fick avbrytas på grund av tekniken. Men de löste det tillsammans. Det kommer våra medlemmar också göra, på ett sätt som gynnar föreningen. Vi heter Idrottsföreningen Kamraterna av ett skäl.

* * *

Avslutningsvis: Vi vill igen påtala att det här materialet kan bedömas på olika sätt. För utredarnas del ledde det till ett förslag om hybridårsmöte, men styrelsen har ännu inte arbetat med materialet och i slutändan är det medlemmarna som bestämmer. Tänk fritt.

Vi påminner dock om att det kan ta tid att vänja sig vid tanken på en reform av det här slaget. Tiden är därför en faktor och vi uppmanar medlemmarna att fundera i lugn och ro. Beslutet fattas inte förrän i samband med årsmötet 2023; det finns tid att både tänka och resonera. Skulle hybridårsmötesformatet prövas men inte bli bra, så finns dessutom möjligheten att justera beslutet. I utredarnas förslag ligger en provotid på två år, just för att skapa förutsägbarhet och trygghet i beslutsprocessen. Det finns bara ett helt oåterkalleligt beslut inom ett medlemsdemokratiskt system – dess avveckling.

HYBRIDUTREDNINGEN

Covidpandemin och de restriktioner som infördes 2020, tvingade fram ett ökat tempo i digitaliseringen av samhället. Som en följd höll IFK Göteborg ett första digitalt årsmöte 2021. Frågan om hybridårsmöte väcktes genom en medlemsmotion samma år.

Hybridformatet innebär att medlemmar kan delta på årsmöten antingen fysiskt eller digitalt. Den här utredningen är ett resultat av nämnda motion och ska belysa olika aspekter av ett eventuellt införande av hybridårsmöten.

Utredarna kommer att i resonemangen jämföra hybridformatet med dagens format, det vill säga fysiska årsmöten som webbsänds. Detta för att skapa tydlighet. Vi har dock även studerat alternativa sätt att stärka demokratin. Dessa redovisas under en separat rubrik.

Ambitionen är att jämförelsen ska presenteras så åsiktsneutralt som möjligt. I många fall finns inga självklara rätt eller fel – det är upp till var och en att göra egna prioriteringar.

Notera att en sammanfattning av arbetet, tillsammans med förslaget och en argumentation, finns i kortformat på sidorna 1-4. Där beskriver vi hur vi själva värderat olika aspekter.

Uppdrag

Frågan om hybridformatet lyftes via en medlemsmotion till årsmötet 2021. Efter diskussion på 2022 års årsmöte gavs styrelsen, genom tillsättande av en utredning, i uppdrag att:

- Utredda förutsättningar för och sannolika konsekvenser av ett införande av hybridårsmöten.
- Utredda alternativa sätt att uppnå ett breddat demokratiskt deltagande.
- Inkludera medlemmarnas synpunkter i analysen, via dialog med referensgrupper samt löpande återrapportering.
- Vid 2022 års sista medlemsmöte redovisa slutrapport samt presentera ett förslag till årsmötet 2023 om hur breddat demokratiskt deltagande kan uppnås, vid behov inklusive förslag på nödvändig stadgeändring.

Ansvar och formalia

Till ansvarig för utredningen utsågs styrelseledamoten Anders Almgren. Hans Rothenberg, mångårig mötesordförande på IFK Göteborgs årsmöten, valdes för att ge stöd och råd.

Hjälp har även hämtats från en särskilt sammansatt stadgegrupp, som bidragit vid utformning av förslag på stadgejusteringar. I gruppen har, förutom utredarna, Kent Olsson, Tore B Carlsson, Olof Myhrman och Peter Brandt ingått.

I utredningsuppdraget ligger att utredarna ska presentera ett förslag på hur IFK Göteborg kan hantera frågan om årsmötesformat. Notera dock att både utredningen och förslaget ska ses som ett diskussionsunderlag till styrelse och medlemmar, inget annat. Det formella förslag som medlemmarna kommer att rösta om i mars 2023, presenteras av styrelsen tillsammans med övriga årsmöteshandlingar. Medlemmarna har därmed vintern på sig att resonera om frågan och, om de vill, framföra sina synpunkter.

Utgångspunkter

Utredarna formulerade tidigt några utgångspunkter:

- Vid formulering av förslaget, skulle särskild vikt läggas vid hur medlemmarnas möjlighet att nyttja sin demokratiska medbestämmanderätt kan ökas.

Detta eftersom det var syftet med den motion som väckte frågan, samt att både styrelsen och medlemmarna ställde sig bakom motionen vid årsmötet 2021.

Vidare skulle utredarna...

- ...kartlägga och beskriva argument både för och emot ett eventuellt införande av hybridårsmöte.

Avsikten var att ge medlemmarna en reell möjlighet till egen bedömning och att själva välja väg, oavsett utredarnas slutsatser.

Underlag

För att få in perspektiv och faktaunderlag i resonemangen, har olika källor använts. Exempel:

Referensgrupper har satts upp för samtal med IFK Göteborgs medlemmar. Grupperna var fyra till antalet och bestod av Supporterrådet, Gamla Kamraters styrelse, representanter för läktarsubkulturen (exempelvis Supporterklubben Änglarna) samt ett öppet webbmöte där alla som ville fick delta. Syftet var att få medlemsperspektiv både på frågan om årsmötesformat och på behovet av regleringar.

IFK Göteborgs organisation, för att få in grundfakta om exempelvis medlemsbasen, tidigare årsmöten, närvaromönster samt kostnader för att arrangera årsmöten.

Föreningar som genomfört eller haft funderingar på att genomföra hybridårsmöte. Vi kontaktade AIK Fotboll och Djurgården Hockey, som genomförde hybridårsmöte 2022, samt Malmö FF som visade sig utreda frågan men ännu är i processen. Avsikten var att ta del av deras erfarenheter och resonemang.

Riksidrottsförbundet (RF), dels samtal med enskilda tjänstepersoner och dels skrivna källor. I frågor om vad som är formellt tillåtet eller lämpligt kring årsmöten, fördes samtal med Johan Karlsson och Hanna Turdell, förbundsjurister. Även skrivna rekommendationer och dokument studerades, exempelvis RF:s stadgemall för hur föreningsstadgar kan utformas. Vidare hade vi kontakt med Jakob Uddeholt, RF:s samordnare mot matchfixning, för att få perspektiv på frågor om risk för extern påverkan mot klubbar.

Internetstiftelsen, både mailkorrespondens samt olika utgåvor av deras årliga rapport "Svenskarna och internet". Avsikten var att få perspektiv på frågor om IT-säkerhet, samt vilka effekter faktorer som teknik eller IT-vana kan ha om årsmötesomröstningar digitaliseras.

Suffra och dess grundare Freddy Grip. Suffra är leverantör av en teknisk lösning för bland annat hybridårsmöten och rekommenderades av både AIK Fotboll och Djurgården Hockey. Vi använde dem därför som fallstudie. Vår avsikt var att få insikt i de möjligheter och utmaningar som tekniken kan erbjuda beträffande hybridårsmötesformatet.

FRÅGOR ATT UTREDA

Tidigt i processen restes en rad frågor för utredningen att besvara. De mest relevanta återges här. Avsikten är att ge en överblick över utredningens innehåll, men vi besvarar dem inte var för sig. Vi ville även jämföra aspekter av hybridårsmöten med dagens fysiska årsmötesformat, då detta var befogat.

Teknik

1. Finns tekniska lösningar som möjliggör välfungerande hybridårsmöten av den storlek IFK Göteborg behöver?
2. Kan kraven på medlemmarnas tekniska utrustning och teknikvana, ha en exkluderande effekt för grupper av medlemmar?

Demokratisk praktik

Hur kan man anta att...

3. ...antalet mötesdeltagare skulle påverkas om hybridårsmöte införs?
4. ...tekniken påverkar mötets tempo och längd?
5. ...viljan att yttra sig påverkas av att medlemmar deltar både fysiskt och digitalt?
6. ...möjligheten att följa diskussioner påverkas av både fysiskt och digitalt deltagande?
7. ...omröstningar och beslutsfattande påverkas av tekniken?

Kostnader, risker, övriga effekter

8. Hur kan man anta att hybridårsmöte påverkar kostnaderna för årsmöten?
9. Kan möjligheten till webbaserat röstande öka risken för röstfusk?
10. Kan möjligheten till webbaserat röstande öka risken för att externa aktörer kan få inflytande i eller kontroll över föreningen?
11. Finns det värden i det fysiska mötesformatet som kan gå förlorade om medlemmar deltar digitalt?

Behov av reglering

12. Vad gör vi om tekniska problem uppstår som påverkar närvaron på mötet / röstlängden?
13. Hur ska fastställande av röstlängden hanteras i en digital miljö?
14. Hur kan eventuella risker med digitala format hanteras genom reglering?

Alternativ till hybridformat (och fysiska möten)

15. Finns det alternativ till hybridårsmöten, som erbjuder samma nytta men innebär mindre ingripande förändringar?

I många fall går det inte att ge några säkra svar på ovan frågor. Vår ambition är att föra resonemang som hjälper medlemmarna att göra ett informerat val.

OM DIGITALA ÅRSMÖTEN

De flesta av oss är mer vana vid fysiska årsmöten än vid olika varianter av digitala. Det kan därför vara svårt att göra en rättvis jämförelse. Man har en bild av det ena, men inte av det andra – och "det okända" är ofta skrämmande.

Hybridårsmöten har mera gemensamt med helt digitala årsmöten, än med fysiska. Av det skälet kan det vara relevant att ha det digitala årsmöte som IFK Göteborg genomförde 2021 i åtanke. Man ska dock minnas att tekniken utvecklas hela tiden.

Vi börjar med att rekapitulera några aspekter av mötet 2021, då det i hög grad var utgångspunkten för många av de frågor vi ställde på föregående sida. Vi kommer därefter, genom en fallstudie, försöka beskriva hur ett hybridårsmöte skulle kunna te sig 2022.

Erfarenheter från digitalt årsmöte 2021

För många medlemmar – inklusive utredarna – är mötet 2021 vår främsta upplevelse av ett större, digitaliserat årsmöte. Så, vad tog vi med oss från mötet?

2021 använde föreningen Youtube för sändningen av mötet och teknikleverantören Percaps plattform för omröstningar.

Det många medlemmar minns, är den släpande Youtubesändningen och dess effekt på omröstningarna. Vid varje omröstning, stor eller liten, skulle webbsändningen "hinna i kapp". Därefter skulle tid ges för medlemmarna att göra sina val i omröstningssystemet, innan resultatet kunde summeras. Detta ledde till mycket väntan.

Vissa minns förutsättningarna för att delta i eller följa diskussioner. Att tilltala mötet digitalt via en webbkamera, är något annat än att stå inför mötesdeltagarna. Att följa en diskussion digitalt, är något annat än när man har talaren framför sig i det fysiska rummet.

Poängen är att det digitala mötet reste en lång rad frågor inför valet av årsmötesformat. Det är inte bara möjligheten att delta som spelar roll, även andra aspekter måste vägas in.

Case: Hybridårsmöte med Suffra

Hur kan då ett hybridårsmöte se ut, några år efter pandemin? Vi ska ge ett exempel.

Vi har valt att exemplifiera hybridårsmöte med Suffras system, då detta rekommenderades av både AIK Fotboll och Djurgården Hockey. Efter samtalen med föreningarna togs kontakt direkt med leverantören, för att få en tydlig bild av plattformen.

Notera att liknande system finns även finns från andra leverantörer, exempelvis Percap, Trippus och Easymeet. Vi tar inte ställning till vilket som bör användas.

Hybridmöte i korthet

I ett hybridårsmöte ska deltagarna kunna närvara antingen fysiskt eller digitalt. I korthet skulle det kunna innebära följande vid användning av undersökt system:

- Digitalt deltagande kräver förnanmälan. En länk skickas ut, genom vilken man loggar in i mötessystemet med hjälp av mobilt bank-ID.

- Fysiska deltagare kan komma direkt till lokalen. Legitimering sker med medlemskort och ID-handling.
- All omröstning sker digitalt, även för fysiska deltagare. De kan få hjälp att logga in i omröstningssystemet av personal i dörren.
- Alla deltagare ser samma visuella stöd och samma talare på skärm; antingen på sina egna enheter eller på en storbild i möteslokalen.
- Eftersläpning i sändningarna sker normalt *inte*, om rekommenderad teknik används.

Vi fördjupar nedan.

Setup

För mötesdeltagandet rekommenderas Zoom. Suffra tillhandahåller övriga mötes- och omröstningsfunktioner via egen plattform.

För att ge alla deltagare en överblick över mötet, rekommenderas att tre kameror används. En ligger på mötespresidiet, en på fysiskt närvarande medlemmar och en på podium / talarstol. Vilken kamera som används styrs med ett knapptryck från presidiet. Om en deltagare som närvarar digitalt talar, flyttas bilden automatiskt till denne via Zoom.

I möteslokalen finns en storbildsskärm, där de fysiskt närvarande ser samma bilder som går ut till digitala deltagare. Det visuella stödet används till presentationsmaterial samt vid omröstningar.

Begäran av ordet sker digitalt genom ett knapptryck, vilket innebär att presidiet med systemets hjälp håller koll på talarlista för både fysiskt och digitalt närvarande.

Vid omröstning syns den fråga som ska avgöras på storbild och i webbsändning. De olika valalternativen kommer upp i omröstningssystemet.

Omröstningsresultat visas på skärm i både möteslokal och webbsändning.

Tekniska förutsättningar

Mötesplattformar av typen Zoom eller Teams, innebär normalt inte eftersläpning av det slag vi upplevde under IFK Göteborgs digitala möte 2021.

För att göra omröstningar effektiva, samt för att säkra att inga medlemmar röstar mer än en gång, rekommenderas att all omröstning sker digitalt. Detta gäller även fysiskt närvarande.

Digital omröstning innebär att alla mötesdeltagare måste ha tillgång till smarttelefon eller surfplatta, samt att möteslokalen har ett starkt wifi. Medlemmar som deltar genom webbuppkoppling behöver dessutom mobilt bank-ID för att kunna legitimera sig.

Suffras rekommendation är att digitala deltagare använder två skärmar, exempelvis hemdator för att följa sändningen eller tala och telefon för att rösta. För fysiska deltagare räcker det med en enhet för omröstning, om storbild finns i lokalen.

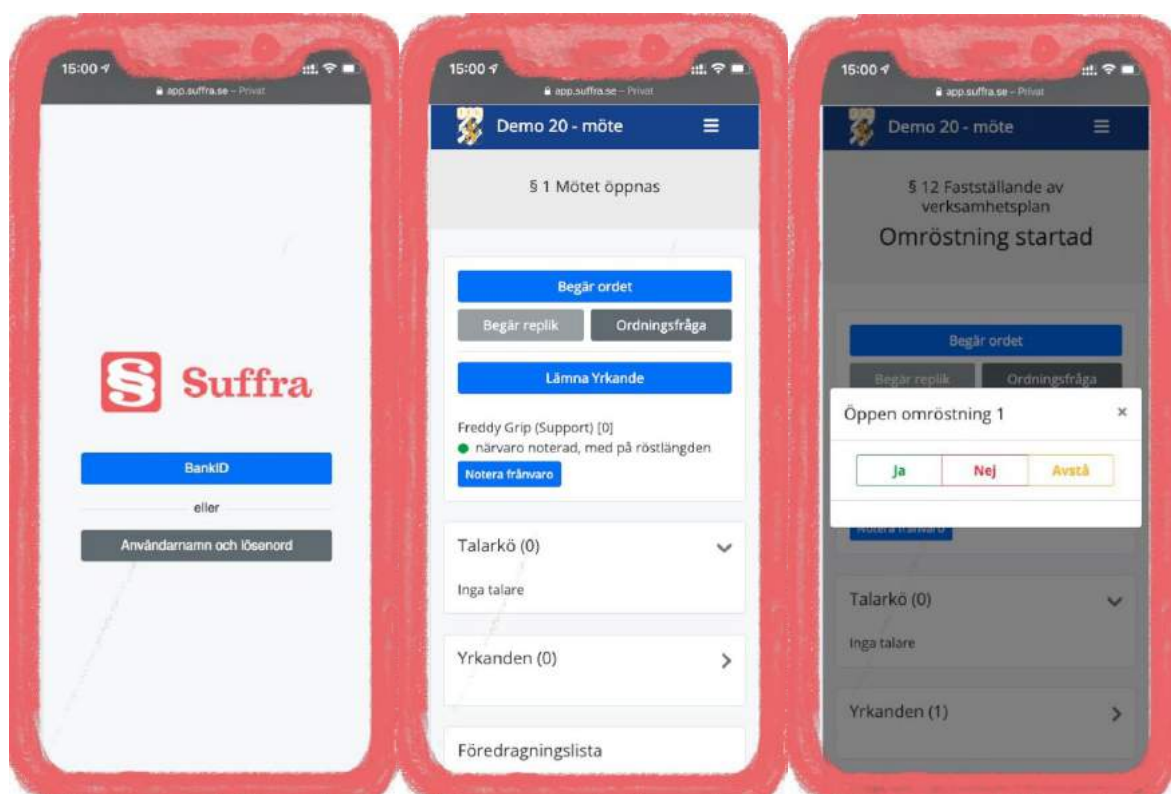
Suffra kan tillhandahålla teknisk support, presidiesupport till mötesordföranden samt support till den fysiska entrén i möteslokalen.

Mötesdeltagande och röstlängd

För digitalt deltagande krävs föranmälan. Medlemmen och dess rättigheter (tex rösträtt och yttranderätt) läggs in i systemet. En länk skickas ut för inloggning i mötessystemet med hjälp av mobilt bank-ID.

Fysiska deltagare kan komma direkt till dörren, legitimera sig på traditionellt sätt med medlemskort och ID-handling. De får därefter användarnamn och lösenord för att logga in i omröstningssystemet.

I praktiken får man förvänta sig att digitala deltagare kommer och går under mötets gång.

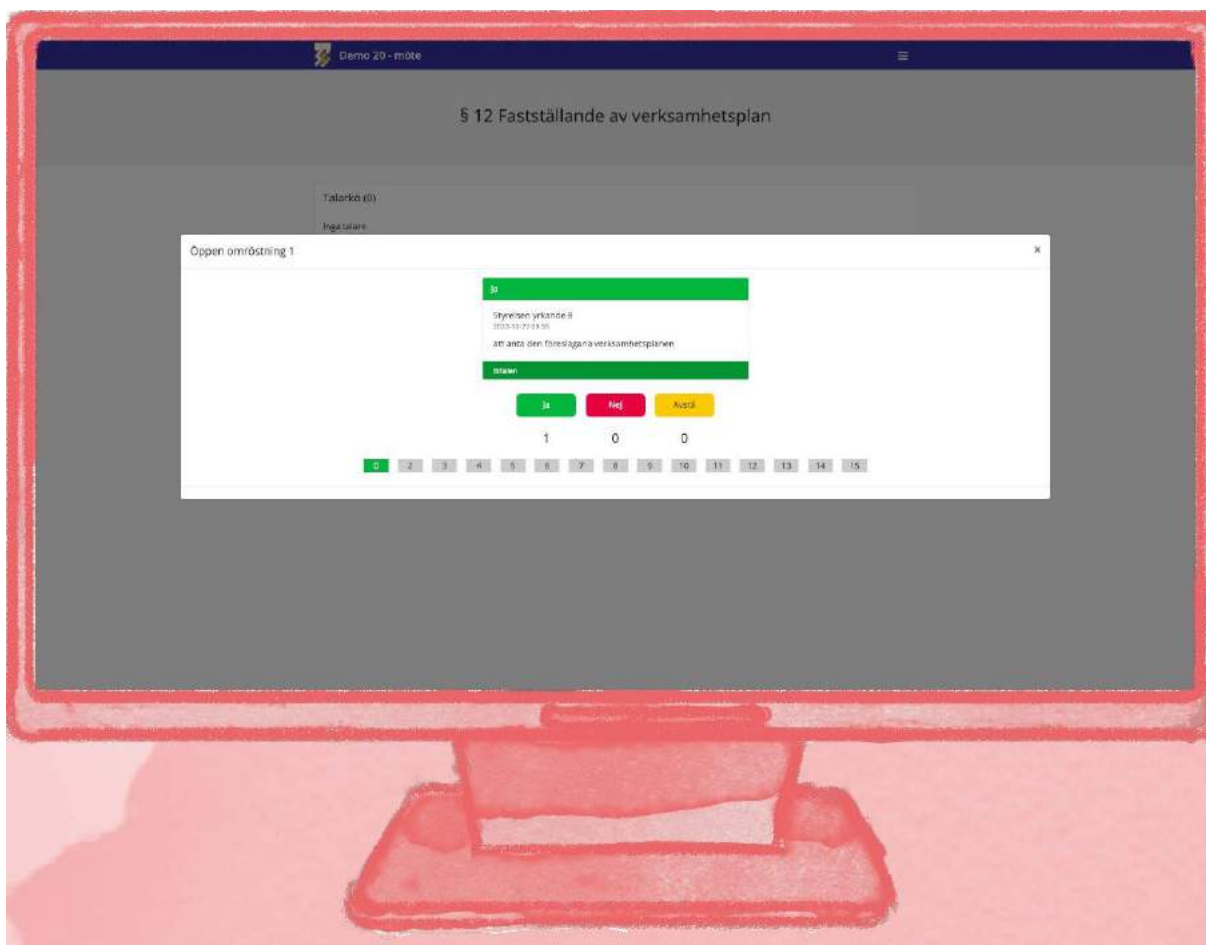
Kommentar: Några exempel från omröstningssystemet. I tur och ordning inloggningssidan; begäran om ordet; olika valalternativ.

Övrigt

Suffras system är anpassat för den flexibilitet som fysiska möten kräver, exempelvis att tilläggsyrkanden till motioner framförs. Det innebär att man kan, men inte *behöver*, förbereda visuellt stöd för omröstningar i förväg. Övriga situationer kan hanteras under sittande möte.

Systemet tillåter både öppna och stängda omröstningar. Detta innebär att man, vid öppen omröstning, ser varje deltagare på skärmen som en siffra. Man ser även "live" hur varje siffra färgkodas som grön ("ja"), röd ("nej") eller gul ("avstår"). När presidiet stänger omröstningen, visas slutresultatet på skärmarna. När det finns skäl kan en sluten omröstning hållas, som enbart visar slutresultatet.

Vid slutet omröstning sparas inte omröstningsresultat i systemet. Systemet är anpassat efter GDPR.

Kommentar: Överst – hur omröstningsresultat visas på dator i webbsändning. Under – inzoomad bild på resultatredovisningen. Siffrorna längst ned representerar femton mötesdeltagare. Medlemmen med siffran 1 har röstat "ja", övriga har inte röstat. Efter hand som de röstar, kodoas siffrorna som gröna, röda eller gula.

ÅRSMÖTESFORMAT: HYBRIDÅRSMÖTE VS FYSISKT ÅRSMÖTE

Vilka praktiska effekter kan man då anta att införande av hybridårsmötesformatet medför? Vi jämför med det fysiska format vi är vana vid inom IFK Göteborg, för att ge medlemmarna underlag för sin egen bedömning. Materialet har legat till grund dels för utredarnas förslag om årsmötesformat och dels för förslagen på stadgereglering.

Exkluderande faktorer: Teknik respektive bostadsort

I ett hybridårsmötesformat, rekommenderas all omröstning ske digitalt, även för fysiskt närvarande (mer på s 8). Orsaken är bland annat att man enkelt ska kunna kontrollera att medlemmar bara röstar en gång.

Hybridformatet

Med användning av Suffras tekniska lösning, kräver deltagande på hybridårsmöte därför tillgång till smartteknik samt en modern webbläsare. För webbdeltagande krävs även mobilt bank-ID. I båda fall krävs viss datorvana. I Internetstiftelsens rapporter "Svenskarna och internet", årgångarna 2019 respektive 2022¹, redovisas tillgången bland deras respondenter:

År	2019	2022
Smarttelefon	92%	-
Surfplatta	70%	-
Mobilt bank-ID	84%	90%

Kommentar: Tillgången till smartenheter gäller "tillgång i hushållet". 2022 redovisades inte längre siffrorna separat. Mobilt bank-ID mättes 2019 som "tillgång till" och 2022 som "använt senaste 12 månaderna".

Av tabellen framgår att de allra flesta har tillgång både till smartteknik och mobilt bank-ID. Mobilt bank-ID krävs som sagt endast för dem som närvarar genom nätuppkoppling.

Dock slår dessa faktorer olika mot olika medlemmar, särskilt om man väger in faktorn datorvana. Både tillgången till tekniken och användandet av mobilt bank-ID, är lägre bland människor med svagare ekonomi samt äldre. Särskilt äldre var enligt statistiken även fler bland personer som uppgav sig hämmas av bristande teknikvana. Främst gällde detta personer födda på 20- och 30-talen, men utslag fanns även bland 40-talister. Notera här att våra årsmöten brukar besökas av många äldre medlemmar.

Tekniken kan alltså anses vara mera exkluderande för vissa medlemsgrupper. Samtalen med AIK Fotboll och Djurgården Hockey, gör dock att vi tror detta kan hanteras genom support, genom att medlemmar hjälper varandra samt möjligen genom att man har några smartheter för utlåning på plats. Frågan framstod inte som ett stort problem vid nämnda förenings hybridårsmöten.

¹ Svenskarna och internet 2019, sammanfattning: <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2019/sammanfattning/>

Svenskarna och internet 2022, om e-legitimation: <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2022/anvandning-av-internet-och-e-tjanster/#9-av-10-anvander-e-legitimation>

Fysiskt format

Teknikaspekten ska jämföras med den exkluderande effekt som avstånd mellan bostadsort och möteslokal har vid fysiska årsmöten.

För att göra det, har en överskådlig kontroll av medlemmarnas bostadsort gjorts, bland dem som den 3 november 2022 hade betalat medlemsavgiften för 2023. Vid tillfället gällde det 2.821 medlemmar. Detta innebär ca 40% av totalantalet medlemmar 2022, en urvalsgrupp som är stor nog för att kunna ses som representativ.

Medlemmarna delades in i två grupper, utifrån deras uppskattade pendlingsavstånd. Vi försökte dra gränsen vid ungefär en timmas resväg från Göteborgs centrum. Gränserna drogs vid Uddevalla och Tjörn i norr, Alingsås och Borås i öster och Varberg i söder.

Med denna indelning bor knappa 70% av medlemmarna inom pendlingsavstånd till ett fysiskt möte, drygt 30% gör det inte.

Notera att definitionen av pendlingsavstånd är väl tilltagen och i praktiken bygger på tillgång till bil. Man kan alltså argumentera för att ännu fler bor bortom pendlingsavstånd. Oavsett vilket, tycks avståndet vara avsevärt mera exkluderande än tekniken.

Lockar hybridårsmöte fler mötesdeltagare?

Hybridmötesformat tycks alltså sänka tröskeln för mötesdeltagande för många medlemmar. Det bör leda till en ökning av deltagandet.

Detta styrks i delar av underlaget. Vid det helt digitala möte som IFK Göteborg genomfört, samt vid Djurgården Hockeys hybridmöte, ökade totalantalet deltagare jämfört med tidigare år. Samma erfarenhet återgavs från andra föreningssammanhang i ett av referensgruppssamtalen. Trots att mängden data är liten, bedömer utredarna därför att hybridformatet kan antas bidra till ett ökat mötesdeltagande.

Dock finns även andra faktorer att väga in. Av de föreningar vi talade med, har AIK Fotboll hållit två digitala årsmöten – 2021 och 2022. Det första var helt digitalt, det andra var ett hybridmöte. Jämfört med innan 2021, sjönk totalantalet deltagande medlemmar när mötena digitaliserades. Man kan fråga sig varför?

AIK:s representanter antog att förändringen berodde på stämningen i föreningen vid de olika tillfällena, snarare än på formatet. Under åren 2015-2019 var flera heta frågor uppe på AIK:s årsmöten, medan det varit lugnare de senaste åren.

Deltagarantalet har enligt detta resonemang främst med vilka frågor som är aktuella att göra, något som ligger i linje med vad vi sett även inom IFK Göteborg. Som exempel hade vi ett mycket välbesökt årsmöte efter den kontroversiella försäljningen av Kamratgården, medan lugnare möten varit mindre välfyllda.

Resonemanget väcker frågan om medlemmarnas prioriteringar. Demokrati handlar både om rättigheter och skyldigheter. Hur långt ska föreningen gå för att sänka tröskeln för årsmötesdeltagande? Vad är rimligt att begära av en medlem, för möjligheten att göra sin röst hörd? Svaren är inte självklara, vilket återspeglades av olika åsikter i referensgrupperna.

Kostnad

Hybridårsmöten är dyrare att arrangera än fysiska årsmöten. Då IFK Göteborg utredde kostnaderna 2021, konstaterade man att jämfört med ett fysiskt möte, var ett helt digitalt möte ungefär dubbelt så dyrt och ett hybridmöte ungefär tre gånger så dyrt. Förhållandena är ungefärliga och tog höjd för behov och tillgängliga lösningar då. Priset kommer dock variera över tid och jämfört med 2021, så hade skillnaderna nu minskat.

Den leverantör vi studerade, Suffra, angav ett ungefärligt, preliminärt pris för ett "all inclusive-alternativ", till "runt 50.000 kr" (utöver kostnaden för den fysiska mötesdelen). Det påpekades dock att man kan ta över exempelvis support- eller produktionskompetens i den egna organisationen. På det viset kan priset pressas ned.

Frågan om vilka kostnader som är rimliga för införande av hybridårsmöten diskuterades med referensgrupperna. I något sammanhang uttrycktes att "demokrati måste få kosta", samt att kostnaden låter liten i en organisation som omsätter runt 145 miljoner kronor. Här är det dock värt att påminna om att IFK Göteborg, liksom alla elitfotbollsföreningar, brukar få kämpa för ett positivt ekonomiskt driftsresultat.

En annan synpunkt var att man bör fråga sig vad vi får för pengarna? Att satsa 50.000 kr och få in 100 fler mötesdeltagare, är något helt annat än om mötesdeltagandet ökar med 1.000 medlemmar (medlemsavgiften för vuxna är idag 350 kr).

Som i de flesta fall finns ingen självklarhet i hur prisfrågan ska värderas eller prioriteras, men den är en rimlig del i en helhetsbedömning.

Stärker hybridmötesformatet demokratin i praktiken?

Demokrati är mer än själva möjligheten till mötesnärvaro och röstande. Flera frågor av det slaget väcktes av erfarenheterna från det digitala årsmötet 2021. Vi berörde detta i avsnittet "Om digitala årsmöten".

Frågor

Exempel på frågor var: Tillåter tekniken ett möte som flyter på ett tillfredsställande sätt, utan fördröjning? Kommer medlemmarna kunna göra sin röst hörd på ett acceptabelt sätt? Kommer diskussioner mellan både fysiskt och digitalt närvarande medlemmar vara begripliga och möjliga att följa? Kommer det vara möjligt att hantera talarlistor med både fysiska och digitala deltagare? Hur kommer omröstningar påverkas?

Vi hänvisar till den fallstudie av Suffras system som gjordes från sidan 8 och framåt, för en bild av hur dessa frågor kan besvaras. Nedan resonerar vi om några av frågorna.

Rekommendation från föreningar

Utredarnas bedömning är att ett möte med enbart fysiskt närvarande deltagare, på flera sätt är enklare att delta i och följa än ett hybridmöte. Med delar av medlemsbasen närvarande över länk, kommer exempelvis möjligheten att ta in stämningar bland mötesdeltagarna, läsa av talares kroppsspråk och liknande att försvåras.

Dock tyder demonstrationen från Suffra och framför allt samtalen med AIK Fotboll och Djurgården Hockey, på att hybridårsmötesformatet kan göras på ett fullgott sätt. Tekniken tycks vara användarvänlig. Nämda föreningars representanter var mycket nöjda med de hybridmöten de arrangerat. En beskrivning var exempelvis "hanterbart och funktionellt".

Effektivitet och transparens

I vissa avseenden finns dessutom fördelar med digitalisering av omröstningar. Dels kan slutna voteringar göras mycket snabbt, när sådana krävs. Vid fysiskt format ska lappar skrivas, samlas in och räknas. Det är inte ovanligt att förfarandet kan ta 45-60 minuter.

Därtill kommer en transparensaspekt. Då möten tar beslut via acklamation eller så kallad försöksvotering (uppvisande av röstlappar), får man inga klara röstsiffror. I efterhand kan det framstå som att beslut var enhälliga, trots att det fanns olika uppfattningar i lokalen. Vid digital votering redovisas även avvikande röster. Detta kan dels öka incitamenten att faktiskt rösta även då man är i minoritet och dels i efterhand skapa en mera rättvis bild av medlemmarnas åsikter.

Demokratiska strukturer – "slentrianröstande" och social kontroll

Ovan diskuterades praktiska effekter av vilket årsmötessystem som väljs. Man kan man även resonera om mera strukturella aspekter.

Mobilisering och maktkoncentration

I alla typer av beslutssystem finns interna strukturer, som påverkar sådant som hur opinionsbildning och maktkoncentration går till. Detta kan ha betydelse exempelvis för vilka grupper av medlemmar som närvarar på möten eller hur de organiserar sig.

Exempel: På våra fysiska årsmöten har våra äldre medlemmar traditionellt varit välrepresenterade och välorganiserade. De har därmed varit en maktfaktor. De senaste tio-femton åren har även den ofta välorganiserade läktarsubkulturens representanter blivit fler på årsmötena och följaktligen fått ökat inflytande.

Det här är inget fel, liknande effekter finns som sagt i alla system. Men de är bra att känna till, då de påverkar både representationen på årsmötena och hur beslutsprocesser går till.

Möjligheten att rösta över nätuppkoppling kommer rimligen förändra dessa förutsättningar. Dels kan man anta att nya medlemsgrupper kommer till, dels är sociala media en faktor här. Jämför exempelvis med hur debattklimat och demokratiska processer i politiska sammanhang, har förändrats de senaste femton åren. Som exempel har debatttempot gått upp och mobiliseringar i olika frågor sker numera ofta över nätet.

Om hybridformatet införs, så sänks tröskeln för röstdeltagande, samtidigt som plattformen för röstande närmar sig plattformen för digital debatt. Steget från att "uttrycka sig på Twitter" till att "rösta på årsmöte", kommer så att säga bli kortare.

Det är svårt att förutsäga vilken effekt detta får, men någon form av effekt får man nog räkna med. Vi resonerar om ett par tänkbara sådana.

"Slentrianröstande"

I ett par av referensgruppsamtalen diskuterades en farhåga för vad någon deltagare benämnde som "slentrianröstande". Resonemanget utgick från kombinationen av högt tempo i digitala debatter och sänkta trösklar för röstdeltagande.

Debatten på sociala medier drivs i många fall mer av känslomässigt engagerande slagord eller oneliners, än strukturerad, saklig argumentation. Farhågan gällde att med en sänkt tröskel för röstande, skulle den typen av debatt kunna få större genomslag vid omröstningar.

Som exempel skulle en emotionellt laddad debatt kunna uppstå på sociala medier, kort tid innan ett årsmöte. Medlemmar som inte riktigt läst in sig på frågan, skulle kunna förmås ta ställning, delta på mötet och rösta, utan att riktigt inse vad de tar ställning till. I sammanhanget påtalades även att riktade och betalda kampanjer i sociala medier, skulle kunna få en stor effekt i vissa frågor.

Det digitala röstandet skulle därmed kunna innebära en ökad risk för att ogenomtänkta beslut fattas. I resonemanget låg ett antagande om att den "insats" som krävet på att ta sig till en möteslokal innebär, även ökar incitamentet att sätta sig in i komplicerade frågor.

I de allra flesta fall antogs inte detta vara ett problem. Det skulle dock kunna vara det i särskilt komplexa eller laddade sammanhang. Exempel skulle kunna vara frågor om bolagisering, säkerhet, VAR eller konstgräs.

Det ska tilläggas att tanken på faran med "högt tempo" inte är unik i resonemang kring demokrati. Det är exempelvis därför svensk lagstiftningsprocess är trögt organiserad.

Maktspridning och mindre social kontroll

Det finns dock även andra aspekter på det här, som påtalades både från referensgrupper och de föreningar vi talat med.

För det första kan ett eventuellt breddande av den medlemsbas som utövar sin rösträtt, i sig ses som något som förstärker demokratin. Det ökar representativiteten hos årsmötena – ett centralt demokratiskt värde som förtjänar att betonas.

För det andra innebär det fysiska formatet en jämförelsevis hög grad av social kontroll. På fysiska möten sitter alla mötesdeltagare i samma lokal och de flesta beslut tas genom acklamation, det vill säga bifallsrop. Detta kan vara hämmande för vissa medlemmar, som inte är bekväma med att öppet uttrycka en mening som avviker från majoritetens. Det kan dessutom missbrukas systematiskt. Från det perspektivet kan alternativet att rösta hemifrån, öka möjligheten för medlemmar att säga sin uppriktiga mening.

Risken för röstfusk och extern påverkan

Mobilt bank-ID

En grundläggande fråga om röstandet ska webbaseras, är systemets integritet. Hur kontrollerar vi att de som röstar faktiskt har rösträtt?

Det normala vid hybridårsmöten är att digitala deltagare legitimerar sig med mobilt bank-ID. Detta är en etablerad teknik, men utredarna lyfte ändå frågan om säkerhet med bland andra

Internetstiftelsen. Svaren tyder på att tekniken är tillräckligt säker. Det är dock omöjligt att kontrollera vem som faktiskt sitter bakom skärmen.

Extern påverkan

Däremot finns en annan risk, som berördes i flera referensgrupper. Hur stor den är kan diskuteras, men dess potentiella konsekvenser är så allvarliga att medlemmarna ändå måste göras uppmärksamma på den.

Grundantagandet här är för det första: Fotbollen idag är mycket kapitalintensiv – och finns det kapital i omlopp, så kommer det finnas aktörer som vill ta del av det. För det andra: Om hybridformatet sänker tröskeln för röstdeltagande för medlemmar, så sänker det potentiellt även tröskeln för externa aktörer.

Enkelt uttryckt skulle en aktör med intresse av att kontrollera en medelstor europeisk klubb, med hjälp av lokala kontakter kunna skapa ett nätverk av "bulvanmedlemmar". Dessa skulle kraftigt kunna påverka, eller rent av kontrollera, beslut i föreningen. Risken för detta kan befaras öka med ett system som tillåter röstande via nätuppkoppling.

Medlemsägandet kan från det här perspektivet ses som den globala fotbollens potentiellt billigaste sätt att åtminstone tillfälligt kontrollera en klubb av relativ storlek. Inom IFK Göteborg skulle man med ett nätverk av 500 medlemmar – det vill säga för en medlemskostnad av 175.000 kr med dagens medlemsavgift för vuxna – kunna dominera ett årsmöte. Dubbla insatsen, så har man en sjundedel av dagens hela medlemsbas.

Potentiell skada

Vi har förvisso årsmöten varje år. Ledningar kan bytas och beslut justeras. Dock skulle mycket stor påverkan kunna ske på kort tid. Som exempel skulle beslut kunna fattas om bildande och delförsäljning av ett idrottsaktiebolag (idrottsAB). Har man gjort det, så kan beslutet i praktiken vara oåterkalleligt. Man kan därtill inte kontrollera vilka delägare som dyker upp i senare skeden, något som på olika sätt kan påverka bilden av föreningen. Exempel är när MFF-associerade Zlatan plötsligt blev delägare i Hammarbys idrottsAB, eller när Bert Milton blev det i AIK Fotbolls dito på 90-talet.

Aktörer

Vilka aktörer skulle då kunna tänkas vilja kontrollera en förening? Dels kan man tänka sig legala aktörer med tveksam etisk grund. Förfarandet skulle trots allt inte vara olagligt eller utanför de demokratiska reglerna – "bara" oetiskt. En annan risk finns från kriminella aktörer.

För perspektiv på det senare talade utredarna med Jakob Uddeholt, RF:s samordnare för arbete mot matchfixning. I samtalet konstaterades bland annat att kontroll över klubbar är ett av flera sätt som matchfixningsverksamhet organiseras, främst ute i Europa. Man tar helt enkelt över klubbar och kan genom internt beslutsfattande påverka laguttagningar eller prestationer. Företeelsen är mindre förekommande i Sverige, men det misstänks finnas exempel i lägre serier; scenariot är alltså inte otänkbart. Man kan även tänka sig andra incitament, så som kontroll över spelartransfers i klubben.

Summering

Slutligen ett par påpekanden. För det första: resonemanget ovan är inte unikt för en webbaserad medlemsdemokrati. Samma fara finns även med fysiska årsmöten. Dock har vi lång erfarenhet av att det oftast inte händer i det fysiska formatet. Vi vet däremot inte hur det skulle se ut i ett digitaliserat system, där medlemmar kan rösta hemifrån i relativ anonymitet.

För det andra vill utredarna poängtera att riskerna inte ska överdrivas. Att det på ett enkelt sätt skulle gå att "ta över" IFK Göteborg, utan kraftig motreaktion från välorganiserade och ytterst motiverade medlemmar, är helt otänkbart. Det finns dessutom en del funktioner i våra befintliga stadgar, som ökar transparens och sänker tempot vid beslut i centrala frågor. Som exempel ska beslut som är av stor eller principiell vikt dryftas med medlemmarna innan de genomförs (pkt 6.3.1). Vidare ska förslag till styrelseledamöter och motioner om beslut, presenteras långt före årsmöten (pkt 4.2.3-4.2.4 samt 3.2.1).

Utredarna vill därför inte vara alarmistiska i den här frågan, men vi vill medvetandegöra medlemmarna om dess existens. Vi har vägt in resonemanget i vårt förslag på regleringar.

Symboliska och sociala värden av årsmöten

Årsmötena, i dess fysiska format, har varit en del av IFK Göteborgs traditioner och interna ritualer sedan grundandet 1904. Vikten av detta ska inte underskattas; traditioner, symboler och ritualer är centrala i byggandet av en förenings identitet. Exempel: fundera på vad klubbemblemet, våra ränder, "Snart skiner Poseidon" eller Kamratgården betyder för er.

Årsmötena utgör en del av det. Årsmötesdagen är "IFK Göteborgs medlemmars" och "föreningsdemokratis" dag. Här sker ett (fysiskt) möte mellan medlemmar, klubbledning och sporten på herr- och damsidan. Här möts medlemmar av olika slag, som kanske sällan träffas. Här manifesteras principen om "en medlem – en röst".

Hybridformatet – försvagning av IFK Göteborgs identitetsbygge?

Frågan är vad som händer med detta vid införande av hybridmöte? Behöver det försvinna eller försvagas? Man kommer ju fortfarande kunna närvara fysiskt.

Återigen kan AIK Fotbolls båda digitala möten ge perspektiv. 2022 noterade de att en betydligt större andel medlemmar närvarade digitalt (runt två tredjedelar), än som närvarade fysiskt. Detta alltså trots att totalantalet deltagare sjönk (s 13). Detta tyder på att medlemmar som tidigare deltagit fysiskt, nu valt att delta digitalt istället. Det finns nog skäl att anta att detta kommer vara vanligt, vid införande av hybridårsmöten.

Hur det ska värderas är däremot inte självklart. I referensgrupperna fanns olika åsikter. Vissa tyckte det fysiska mötet måste skyddas och att det i sig var ett argument mot hybridformatet. Andra hävdade att föreningen, om man nu anser att de fysiska mötena är viktiga, dels får göra årsmötessamlingarna mera attraktiva och dels får hitta andra plattformar för både möten och demokratiska processer.

Tekniska problem

Om årsmöten digitaliseras helt eller delvis, så får man räkna med att det förr eller senare kan uppstå tekniska problem som gör att möten måste brytas. Det bör då finnas en förutsägbarhet i hur situationen ska hanteras.

Utredarna lyfte frågan om praxis i sammanhanget med bland annat RF:s jurist Johan Karlsson. Rekommendationen är att hantera alla tänkbara situationer, så nära etablerad årsmötespraxis som möjligt.

Skulle tekniken haverera och det beror på förutsättningarna i möteslokalen eller produktionen, så rekommenderas därför att mötet bordläggs. Det återupptas vid senare tillfälle, vid den punkt i dagordningen där mötet avbröts. Det är så ett avbrutet fysiskt möte normalt hanteras.

Skulle en oförutsedd situation uppstå, så är dock det viktigaste att närvarande medlemmar hanterar situationen tillsammans och för IFK Göteborgs bästa. Allt går inte att förutse.

Alternativa sätt att stärka demokratin

I utredningsuppdraget ligger att även studera alternativa årsmötesformat, som skulle kunna stärka demokratin men vara mindre ingripande. Under arbetets gång har följande alternativ studerats och diskuterats med referensgrupperna:

- Helt digitala årsmöten.
- Möjligheten till digital förtidsröstning, därpå fysiskt årsmöte med webbsändning.
- Fysiskt årsmöte med webbsändning, inklusive möjlighet att rösta via ombud.

Helt digitala årsmöten

Helt digitala årsmöten är sannolikt mer lätthanterade och billigare än hybridårsmöten. Utredarna avfärdade dock alternativet med motiveringen att möjligheten till fysisk närvaro måste finnas kvar. De föreslagna stadagejusteringarna möjliggör emellertid helt digitala årsmöten, eftersom behov kan uppstå i framtiden (exempelvis vid en ny pandemivåg).

Digital förtidsröstning

Diskussion fördes även om digital förtidsröstning. Tanken var att det skulle kunna användas exempelvis vid val av styrelse, samt förslag från styrelsen eller inkomna motioner. Detta föll dock, då det inte tillåts av RF. Omröstningar måste ske i realtid under årsmötena².

Omröstning via ombud

Slutligen diskuterades möjligheten till röstande via ombud. Fördelen med detta skulle vara att det möjliggör röstande för personer som inte kan närvara fysiskt, utan de förändringar och kostnader som digitala format innebär. Ombudsalternativet gör det dessutom möjligt även för

² Principen återges bla i RF:s genomgång av digitala årsmöten: <https://www.rf.se/bidragochstod/it-tjanster/digitalaarsmoten/checklistaforordigsomansvararforarsmotet/>

medlemmar som kanske varken kan delta fysiskt eller digitalt – exempelvis på grund av arbetstider – att göra sin röst hörd.

Det finns dock nackdelar med systemet. Dels krävs ett sätt att hantera vidimeringen av ombud och överlämnad rösträtt, vilket bland annat innebär merarbete för verksamheten. Dels innebär det sannolikt fortfarande en relativt krånglig tröskel att ta sig över, för de medlemmar som inte kan närvara. Slutligen finns det även här potentiella demokratiska konsekvenser, exempelvis genom att det sätts i system att bli ombud för familjemedlemmar som inte närvarar på mötena. I praktiken skulle man alltså kunna betala sig till flera röster. Även om man i stadgarna inför en begränsning på maximalt en ombudsröst per närvarande medlem, så har utredarna sett denna möjlighet som besvärande.

Eftersom utredningens ingång handlade om årsmöten i hybridformat, samt för att hålla valet så okomplicerat som möjligt, har utredarna valt att lägga ombudsalternativet åt sidan. Vi noterar dock att det studerade digitala systemet, Suffra, medger möjligheten till ombudsomröstning. Formaten går därmed att kombinera. Vill man se hur ombudsomröstning kan regleras i stadgar, så finns två exempel i RF:s stadgemall (3 kap 3 §)³.

³ Riksidrottsförbundets stadgemall: <https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/stadgar-och-regelverk/stadgemall-for-idrottsforeningar.pdf>

BILAGA 1: FÖRSLAG PÅ STADGEJUSTERING

Nedan redovisas exempel på hur relevanta delar av stadgarna skulle kunna se ut efter justering i linje med de förslag som utredningen presenterat.

Avsikten är att skapa stadgar som reglerar fysiska, helt digitala samt hybridårsmöten, samt gör hybridformatet till standard. Formuleringarna är avsedda som vägledning, det är styrelsens sak att lägga fram om formella förslag till stadgeändring. Ändringar i rött.

Årsmötesformat

3.1.1

”Årsmötet, som är föreningens högsta beslutande organ, hålls före utgången av mars månad på tid och plats som styrelsen bestämmer. Årsmötet ska hållas med möjlighet att närvara fysiskt och digitalt via nätuppkoppling (”Hybridmöte”). Om styrelsens finner att skäl föreligger, kan Årsmöte istället för Hybridmöte hållas enbart som fysiskt möte utan möjlighet att närvara digitalt (”Fysiskt möte”), eller som ett digitalt möte med närvaro enbart via nätuppkoppling (”Digitalt möte”). Datum ska av styrelsen tillkännages senast två (2) månader före Årsmötet.”

Kommentar: Formuleringen ”skäl föreligger”, är avsedd att kunna tolkas fritt, för att medge flexibilitet. Rimliga skäl kan vara en ny pandemivåg som kräver helt digitala möten, att tecken finns på extern påverkan som gör att man vill använda fysiskt format, eller att föreningens ekonomi / marknaden för tekniska lösningar förändras och att man av kostnadsskäl väljer fysiskt möte. Skälen för att frångå hybridformatet bör redovisas tydligt. Utgångspunkten måste dock vara att medlemmarna väljer förtroendevalda som de litar på.

Beslutsfattande

3.9.1

~~”Beslut fattas~~ Vid Fysiskt möte fattas beslut med bifallsrop (acklamation) eller om så begärs efter omröstning (voting). Vid Hybridmöte eller Digitalt möte fattas alla beslut via digital omröstning.”

Tröghet vid delförsäljning av idrottsAB

1.1.3

”Föreningen kan till ett aktiebolag (Idrotts AB) upplåta och därefter i aktiebolagsform bedriva den idrottsliga verksamheten eller del av densamma i enlighet med de bestämmelser som beslutats eller kan komma att beslutas av Svenska Riksidrottsförbundet och det eller de Specialidrottsförbund som föreningen tillhör. Föreningen ska, om upplåtelsen innefattar föreningens rätt att delta i Specialistförbundets tävlingsverksamhet, inneha ~~aktier i ett sådant Idrotts AB till antal eller aktieslag som innebär att föreningen har röstmajoritet på bolagsstämma i bolaget.~~ samtliga aktier i ett sådant Idrotts AB, alternativt samtliga aktier som medger rösträtt på bolagsstämma i bolaget.”

Kommentar: Formuleringen syftar till att skapa mer tröghet kring en delförsäljning av ett eventuellt idrottsAB, delvis som en följd av resonemangen om risk för extern påverkan.

BILAGA 2: OM KOMMANDE BESLUT

När skulle en eventuell förändring kunna genomföras? Krävs en stadgeändring först? Och hur skulle en "prövotid" fungera? Nedan resonemang reder ut begreppen och ger exempel, men det kan göras även på andra sätt. Det är styrelsens som har sista ordet.

Stadgarna

Utredarna och stadgegruppen bedömer att stadgarna är skrivna för fysiska årsmöten, vilket framgår exempelvis av punkterna 3.9.1 om acklamation och 3.5.1 om rösträknare. Vi bedömer dock *inte* att formuleringarna förhindrar beslut om införande av hybridårsmöten. En förändring kan rimligen ske innan justering av stadgarna är slutförd.

Årsmötesbeslut

Två årsmötesbeslut finns att ta hänsyn till, se bilaga 3.

Vid årsmötet 2021, fattades beslut om införande av hybridårsmöte (alternativt att stadgejusteringar togs fram om styrelsen ansåg att det krävdes).

Vid årsmötet 2022 togs dock ett nytt beslut om att bättre underlag behövdes innan en eventuell förändring, samt att en utredning därför skulle genomföras.

"Prövotid"

Utredningen föreslog att hybridårsmöte införs, med en prövotid om två år. Man kan fråga sig vad som avses med det? Vad utredarna menar, är att tre hybridårsmöten genomförs. I samband med det tredje fattar medlemmarna beslut om huruvida formatet ska permanentas.

Exempel på process

Därmed kan man tänka sig följande scenario:

- Hybridfrågan går till medlemsbeslut på årsmötet 2023, med fysiskt möte enligt praxis.
- Om medlemmarna beslutar om hybridformat med prövotid om två år, genomförs ett första hybridmöte 2024.
- Efter hybridårsmöten 2024 och 2025, görs en enkel utvärdering exempelvis av mötesdeltagande och hur medlemmar upplevt mötena. Underlaget presenteras inför årsmötet 2026 för slutgiltigt beslut.

BILAGA 3: HYBRIDMOTION 2021, STYRELSENS UTREDNINGSFÖRSLAG 2022

Nedan återges den motion som väckte hybridfrågan 2021 tillsammans med styrelsens svar, samt det resonemang och styrelseförslag som 2022 föranledde föreliggande utredning⁴.

Motioner och styrelsens svar inför årsmöte 2 mars 2022

Uppföljning av tidigare motioner

Motion 4 från årsmöte 2021 - Digitala årsmöten även i fortsättningen

När nästa årsmöte hålls är pandemin förhoppningsvis besegrad, och det är möjligt att träffas i en lokal igen för att hålla möte. Samtidigt visar erfarenheten från medlemsmötet i november, och sannolikt även vårt årsmöte, att möjligheten att delta digitalt gör att många fler kan vara med och utöva den föreningsdemokrati som är en så viktig del av vår verksamhet. Många av föreningens medlemmar bor inte i Göteborgsområdet – att vi har medlemmar och supporters över hela landet är en av de saker vi är stolta över. Andra bor i staden men kommer ändå inte ifrån, till exempel eftersom de är hemma med sina barn (ibland kanske bara den ena föräldern kan gå fast båda är medlemmar). Det finns åtskilliga praktiska problem med digitala möten, eller möten som kombinerar på så sätt att några sitter en lokal och andra är med genom digitala kanaler. Men dessa problem går att lösa och framtiden ligger i ett bredare deltagande och modernare former för föreningsdemokratin.

Jag yrkar därför:

- Att årsmötet tar ett principbeslut om att det i fortsättningen ska vara möjligt att delta i årsmöten och medlemsmöten via digitala kanaler
- Att styrelsen får i uppdrag att se över om stadgeändring behövs för att kunna genomföra detta beslut, samt om det behövs ta fram förslag på nödvändiga stadgeändringar för att genomföra detta för beslut.

Mats Deland (Medlemsnummer: 20206029)

Styrelsens svar från årsmötet 2021 – vi bifaller motionen

- Vi ser det som en möjlighet och en naturlig utveckling att deltagande på års- och medlemsmöten kan ske både fysiskt och digitalt.
- Vi gör en översyn av våra stadgar för att tillförsäkra att detta är möjligt.

Styrelsens bedömning efter arbete med frågan under 2021

Styrelsen bedömer – efter att ha arbetat med frågan under 2021 – att verkställande av fjolårets beslut om hybridårsmöten förutsätter såväl stadgeändringar som ytterligare vägledning från medlemmarna. Detta för att kunna genomföra motionens ambition om ett breddat demokratiskt deltagande och samtidigt åstadkomma ett mötesformat som motsvarar medlemmarnas önskemål.

Årsmötet 2022 genomförs därför i fysiskt format.

Styrelsen har därtill valt att *inte* formulera ett stadgeförslag för verkställande av hybridbeslutet, utan anser sig behöva återföra frågan till medlemmarna enligt nedan.

Hybridformat en ingripande förändring

Traditionella, fysiska årsmöten, är ett resultat av runt 150 års föreningsdemokratisk praktik i Sverige. Det gör att det finns formalia och praxis som löser ut svåra frågor och får mötet att flyta på ett fungerande vis.

Ett hybridmöte kommer dock inte ha karaktären av "ett fysiskt möte med möjlighet att delta digitalt". Snarare kommer det handla om "ett digitalt möte med möjlighet att närvara fysiskt".

⁴ För nedladdning: <https://ifkgoteborg.se/wp-content/uploads/2022/02/Motioner-och-styrelsens-svar-info%CC%88r-a%CC%88Arsmo%CC%88te-2022.pdf>

Detta reser en rad både principiella och praktiska frågor som inte diskuterades inför årsmötet 2021 och som vid närmare påsyn är svåra att överblicka. En stadgeändring i enlighet med beslutet skulle därtill innebära en rad val och gränsdragningar, som styrelsen anser kräver vägledning från medlemmarna. Några exempel:

- Den vanligaste formen för beslutsfattande på ett årsmöte är omröstning via acklamation (bifallsrop). Även viktiga beslut tas ofta på detta sätt. På ett hybridmöte, där de röstberättigade både finns i rummet och via länk, kan inte acklamation användas. I stället behöver varje beslut, allt från val av justeringsmän till val av styrelse, tas via digital voting. Vid varje tillfälle sker en fördröjning på 1-2 minuter, bland annat för att en släpande webbsändning ska hinna ikapp. Hur påverkar det nya formatet mötesdeltagandet, debattklimatet osv? Uppnås syftet om en breddad demokratisk delaktighet?
- Om röstlängden består både av fysiskt närvarande och digitalt deltagande medlemmar, så innebär tekniska problem – exempelvis att nätet går ner – att årsmötet inte är beslutsfärdigt. Ska det då avbrytas och de fysiskt närvarande skickas hem? Hur påverkar eventuellt avbrutna möten förtroendet för den demokratiska processen? Hur kan detta regleras?
- Hur ser medlemmarna på säkerheten? Även om tekniken i dagsläget sannolikt skyddar mot regelrätt fusk, så bör andra säkerhetskonsekvenser av digitaliserad rösträtt övervägas. Dagens fotboll omsätter stora summor och intresset för att kontrollera klubbar – även i små ligor – är stort både i delar av det internationella näringslivet och i mer ljusskygga sektorer. Vad innebär digitaliserad rösträtt för möjligheten att ta kontroll över föreningen?

Det finns en lång rad liknande frågor. Från styrelsens sida vill vi betona att vi inte har färdiga svar på de här frågorna. Sannolikt kan de flesta av dem hanteras i stadgarna. Men de reser en helt central fråga:

- Om syftet med beslutet 2021 är att öka andelen föreningsdemokratiskt aktiva medlemmar i IFK Göteborg – finns det i så fall mindre ingripande sätt att nå syftet?

Styrelsen har bedömt att de här frågorna behöver utredas i dialog med medlemmarna, innan vi tar fram ett förslag på hur IFK Göteborg kan gå vidare.

Styrelsens svar

Vi föreslår därför att styrelsen genom tillsättande av en utredning, ges i uppdrag att:

- Utreda förutsättningar för och sannolika konsekvenser av ett införande av hybridårsmöten
- Utreda alternativa sätt att uppnå ett breddat demokratiskt deltagande
- Inkludera medlemmarnas synpunkter i analysen, via dialog med referensgrupper samt löpande återrapportering
- Vid 2022 års sista medlemsmöte redovisa slutrapport samt presentera ett förslag till årsmötet 2023 om hur breddat demokratiskt deltagande kan uppnås, vid behov inklusive förslag på nödvändig stadgeändring

